

Натисніть тут, щоб

КУПИТИ КНИГУ НА САЙТІ

або

замовляйте по телефону:

(0352) 28-74-89, 51-11-41

(067) 350-18-70

(066) 727-17-62

Н.Я. Походжай
Н.Б. Шост

УКРАЇНСЬКА МОВА

**Практичні завдання
для контролю й оцінювання
навчальних досягнень учнів
4 клас**

Посібник для вчителя

- **Списування**
- **Диктанти**
- **Діалоги**
- **Перекази**
- **Мовні знання і вміння**

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України*

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

УДК 81.161.2(075.2)
ББК 81.2 Укр я71
П41

Рецензенти:
кандидат педагогічних наук, доцент
З.М. Онишків
вчитель вищої категорії, вчитель-методист
М.Л. Стасюк

*Схвалено для використання у загальноосвітніх навчальних закладах
комісією з педагогіки та методики початкового навчання
Науково-методичної ради з питань освіти
Міністерства освіти і науки України
(лист ПТЗО від 12.05.2015 р. № 14.1/12-Г-301)*

Походжай Н.Я.

П41 Українська мова. Практичні завдання для контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів : 4 кл. : посібник для вчителя / Н.Я. Походжай, Н.Б. Шост. — Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2017. — 32 с.

ISBN 978-966-10-4846-0

Даний посібник укладено відповідно до навчальної програми з урахуванням змін та доповнень, внесених у 2016 р., та чинних підручників з української мови для 4 класу. Його використання допоможе вчителю в організації, керівництві та контролі навчальних досягнень учнів.

Для вчителів, батьків і студентів педагогічних навчальних закладів.

УДК 81.161.2(075.2)
ББК 81.2 Укр я71

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора чи видавництва.*

Передмова

Даний комплект посібників розроблено відповідно до інструктивно-методичних матеріалів щодо контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів 4-го класу Міністерства освіти і науки України.

У комплект входять:

- 1) Українська мова. Зошит для контрольних робіт. 4 клас. Варіант 1.
- 2) Українська мова. Зошит для контрольних робіт. 4 клас. Варіант 2.
- 3) Українська мова. Практичні завдання для контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів. 4 клас. Посібник для вчителя.

Об'єктами перевірки навчальних досягнень з мови є складники комунікативної компетентності:

- знання про мову і мовлення, мовні вміння і навички;
- орфографічні та пунктуаційні вміння і навички;
- досвід мовленнєвої діяльності: усний або письмовий діалог; письмовий переказ;
- графічні навички письма.

У посібнику для вчителя визначено час проведення контролю, критерії оцінювання. Завдання подано у двох варіантах, за рівнями складності.

Зошити, які входять у комплект (у двох варіантах), доцільно використовувати на уроках контролю знань учнів з української мови.

Види перевірки знань, умінь і навичок учнів з української мови у 4 класі:

Об'єкт перевірки	I семестр	II семестр
Діалог	1	—
Письмовий переказ	1	—
Мовні знання та вміння	1	2
Диктант	1	2
Списування	1	1
Державна підсумкова атестація	—	1
Загальна кількість перевірок	5	6

I. ДИКТАНТ

Однією з основних форм перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант, який проводять у 4 класі тричі на рік (1 у першому семестрі і 2 — в другому).

Перевіряють уміння: правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та словникові слова; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належно оформлювати роботу.

Матеріал для перевірки. Використовується текст, доступний для учнів 4 класу. Обсяг диктанту: I семестр — 70–80 слів, II семестр — 80–90 слів.

Оцінювання. Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки вважаються рівноцінними;
- помилка в одному й тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на одне правило, але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі і негрубі помилки (негрубими вважаються: повторення тієї самої літери в слові; поодинокі випадки недописування літери в кінці слова (не за правилом); те саме слово в реченні написано двічі поспіль). Дві негрубі помилки прирівнюються до однієї грубої;
- охайні виправлення (неправильне написання на правильне) помилками не вважаються;
- орфографічні та пунктуаційні помилки на невивчені правила виправляються, але не враховуються.

Вимоги до текстів диктанту і списування як окремих видів робіт (без завдань з мовної теми)

Клас	Семестр	Кількість слів у тексті	Кількість орфограм у тексті диктанту та пропущених орфограм у тексті для списування (%)	Кількість слів на орфограми, вивчення яких не передбачено програмою та які заздалегідь записуються на дошці
4	I	70–80 слів	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2

	II	80–90 слів	25% від загальної кількості слів у тексті, у тому числі 2 слова з переліку передбачених у програмі слів, значення, вимову і написання яких учні мають запам'ятати	Не більше 2
--	----	------------	---	-------------

Норми оцінювання

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Кількість помилок
Початковий	1	17 і більше
	2	14–16
	3	11–13
Середній	4	8–10
	5	5–7 помилок
	6	1 негруба та 4 грубих помилки
Достатній	7	2 негрубі та 2 грубі помилки, або 3 грубі
	8	2 негрубі та 1 груба або 1 негруба та 2 грубі помилки
	9	1 негруба та 1 груба помилки
Високий	10	2 негрубі помилки
	11	1 негруба помилка
	12	—

Тексти для диктантів

Веселка в небі

Чудовий літній день. Після короткого дощу на небі спалахнула барвиста веселка. Розфарбоване коромисло через річку повисло. Скільки ж кольорів у веселки? Які вони?

Веселка має сім кольорів: червоний, жовтогарячий, жовтий, зелений, блакитний, синій і фіолетовий. Вона з'являється, коли світить сонце і йде дощ. Побачити її можна тільки стоячи спиною до сонця, якщо перед очима спостерігача є хмара. Верхня частина її — червоного кольору, нижня — фіолетового. А між ними — всі інші кольори. (73 слова)

Нечуйвітер

Прохолодними ранками, густими туманами, рясними дощами сповістила про себе золотокоса осінь. Ще стоять теплі дні, та в природи свої закони. Минула зоряна пора для багатьох трав.

Та деякі рослини не підкоряються вимогам осені. В тіні сосен ідубів жовтіє нечуйвітер волохатенький. Вся рослинка густо вкрита світлим пушком. Тож і нагадує кумедне зайченя, що причаїлося в траві.

Вже й листя опало. А нечуйвітер усе зеленіє. Впаде на траву сніг, сховає рослину од лютих морозів. Живим і свіжим залишається її стебельце цілу зиму. *(82 слова)*

Як дерева зимують

Немов зачарований, стоїть зимовий ліс. Кремені дуби в рудих шоломах — наче витязі у дозорі. Сосни хвацько збили набік білі берети. Кутаються у м'які пухнасті накидки ялини. На галявині берізки збилися в гурт і тремтять від холоду. Переливається під променями скупого сонця сніг.

Як же зимують дерева? Сам по собі мороз їм не страшний. Головна небезпека для дерев — висихання. Природа подбала про їх захист. Поверхня стовбура вкрита особливим водонепроникним шаром.

Принишк зимовий ліс. Та життя триває. Йде активна підготовка до нового буяння зелені. *(85 слів)*

Золота купава

Погожого теплому ранку на луках враз спалахнули сотні яскравих ліхтариків. Це зацвіла всім відома кульбабка. Її веселі, усміхнені квіти, немов яскраві згустки сонячних променів, розсипалися по зеленій траві.

Заховається сонце за обрій — стулять вони пелюстки і стануть непомітними у вечірній імлі. А як тільки мине ніч, зажевріє далекий небокрай, близнята-кульбабки розкриють квітки і повернуть їх на схід. Якщо вдень набіжить хмарина, закриє сонце, то й кульбаба поспішає згорнутися в зелений клубочок. Так і стоїть під дощем. Набіжить вітер, прожене хмару, і знову рослина засяє, мов ліхтарик. *(89 слів)*

Сойка

Якщо вам доведеться побачити сойку, зверніть увагу на її забарвлення. Воно дуже красиве. Наче увібрало в себе блакить неба з легкими хмаринками й осінній колір листу. У сойки коричнева спина і боки, а на крилах — яскраве голубе пір'я, що дуже нагадує волошки.

Сойка добре імітує крики домашніх тварин — собаки та кішки, квакання жаби, кування зозулі, скрип дерева тощо. Так вона відлякує своїх ворогів. Саме через це дехто з нас її недолюблює. А дарма!

Сойка — корисна пташка. Вона знищує хрущів, жуків, мишей. (82 слова)

Зелені первоцвіти

Кожна нова зустріч з лісовими та луговими травами — це маленьке свято. З нетерпінням чекаємо весни.

Сніг зійшов, і чути схвильовану пісню дрозда. Поміж дерев ще мокро і сиро. На сонячних галявинах парує торішне листя. Пурхають метелики-лимонниці. Вітер гоїдає крони дерев, немов хитається високе чисте небо.

Залита сонячним сяйвом галявина — як веселка. Блакитними очима задивляються в небо проліски, біліє анемона, жовтіють зірочки, приваблює фіалка, первоцвіт.

Ці рослини поспішають квітнути до появи тіні від листя дерев. (77 слів)

Пернаті мешканці дупел

Травень — молодість лісу. Розкинулась барвиста мозаїка квітів. Жвавішають цієї пори й пернаті. Вони не лише будують гнізда з гілок і листя, а й вимощують їх у дуплах.

Дятли — основні постачальники квартир для багатьох птахів. В дуплах живуть синиці, мухоловки, сичі, шпаки, горихвістки.

Птахи, які гніздяться в дуплах, надзвичайно корисні. Всі вони живляться тільки комахами та їх личинками.

Будуйте для цих птахів штучні гніздівлі, приваблюйте їх у свої сади. Пернаті друзі допоможуть вам врятувати дерева. (77 слів)

Хліб

Який шлях пройшов хліб до твого столу?

Хлібороби відібрали краще зерно і посіяли його. Затримували сніг на полях. Удобрювали землю добривами. До жнив готували могутні і розумні машини.

Під час жнив комбайни зібрали і обмолотили хліб. Вантажівки відвезли зерно на елеватори, а з елеваторів — до млина. Там з нього зробили борошно, яке відправили на хлібозавод. Спритні машини замісили тісто. З тіста спекли запашні золоті паляниці й буханці. Їжте на здоров'я! Бережіть хліб! (73 слова)

* * *

...Зеленів луг. На ньому весною розцвітали квіти, літали метелики, гули бджоли. Луг пахнув медом.

За лугом — ліс. Щоб потрапити до нього, треба об'їхати луг.

Щоб не об'їжджати так далеко, хтось зробив через луг дорогу. Широку, курну. На її сірій смузі не залишилося й сліду від краси.

Якось теплового дня ішли дорогою двоє мандрівників. Дорога пахтіла жаром. І от вражені подорожани зупинилися. Вони не могли відірвати очей від квітки. Дивувалися, як така краса збереглася на битій дорозі. *(За В. Сухомлинським, 76 слів)*

Пора підсніжників

Найсвітліше у листяному лісі буває ранньої весни. Під сонячним промінням швидко збільшуються круги талої землі навколо дерев. На очах з'їдає останні ніздрюваті кучугури снігу південний теплий вітерець. Задзюрчали по вибалках струмочки.

Ґрунт ще не просох, а над землею, вкритою торішнім листям, вже піднялися ранні квіти.

Розкрилися грона пролісків, схожих на небесну блакить. Посередині галявини забілили підсніжники. Між зеленими листочками загорілися жовтенькі зірочки гусячої цибульки.

Світло і тепло розбивають панцир на бруньках. Вже недалеко той час, коли оксамитовим серпанком вкриються розлогі крони кленів, лип і затінять нижній ярус лісу. *(90 слів)*

Червень у лісі

Усе живе в лісі потребує в червні особливої уваги.

У повітрі пурхає безліч синиць, дроздів, стрижив, солов'їв. Вони винищують шкідників і виховують нове покоління захисників зелених насаджень.

Линяють цієї пори гуси, качки, тетеруки, глухарі. Ці великі птахи на якийсь час втрачають здатність літати.

У лосів, оленів, козуль з'являється малеча. Зовсім беззахисні малюки лежать серед високої трави.

Не тривожте звірів і птахів! Не галасуйте, не співайте, не вмикайте приймачів у лісі! Послухайте краще його чарівну музику. Будьте справжніми друзями живої природи! *(83 слова)*